

Nr 392.

Av herr **Ohlin m. fl.**, om en utredning rörande sparandets struktur m. m.

Kapitalbildningens centrala betydelse för framåtskridandet är numera allmänt erkänd. Lika uppenbart är, att vårt samhälle för närvarande utmärkes av otillräcklig kapitaltillgång, som åstadkommer en allvarlig snedbelastning, framtvingar tyngande regleringsåtgärder och försvårar en standardhöjning på många områden, där den är särskilt önskvärd, t. ex. med avseende på bostäder, sjukhus, skolor, vägar m. m., och i stället på vissa områden medför en standardsänkning.

Kapitalbildning förutsätter sparande. En förutsättning för att samhället skall kunna på ett rationellt sätt befrämja det frivilliga sparandet och undvika att skada det är naturligtvis kännedom om sparandets natur och förutsättningar. Härvidlag brister det för närvarande i hög grad. Våra kunskaper om omfattningen av sparandet ur olika källor och om de för det samma bestämmande motiven äro mycket ofullständiga och bristfälliga.

Vi skola här nedan kort ange några av de aspekter på frågan, som vi anse angeläget bliva föremål för en klarläggande belysning:

I. *Sparkvoten*. Hur stor del av den svenska nettonationalinkomsten har under senare år använts för konsumtion och hur stor del har sparats? Metoden att vid nationalinkomstberäkningarna räkna med en bruttoinkomst och med dennas fördelning på konsumtion och bruttoinvestering är säkerligen välmotiverad. Men den är ägnad att vända uppmärksamheten från den viktiga frågan, hur stor del som sparats av det, som svenska individer och företag betrakta som *netto*-inkomst, sedan från bruttoinkomsten avskrivningar och underhåll avdragits.

II. Undergår sparkvoten — i procent räknat — väsentliga *förändringar med konjunkturerna*? Denna viktiga fråga kan belysas med hjälp av här nedan berörda specialundersökningar.

III. *Sparandets källor*. Vem sparar? Hur är sparandet i Sverige fördelat på fyra olika kategorier och eventuellt andra?

1. Enskilda personer.
2. Försäkringsväsendet.
3. Bolag.
4. Stat, landsting och kommuner.

1. Vad de enskilda personerna beträffar är det önskvärt, men kanske endast i begränsad utsträckning möjligt, att sparandet hos företagare skiljes från löntagares och pensionärers sparande. Det förra är nämligen troligt

gen långt mera konjunkturkänsligt. Det är vidare av intresse att veta hur sparandet fördelas på olika inkomstklasser — i stora drag.

2. Försäkringsväsendets sparande kan belysas på ett liknande sätt med hänsyn till typen av försäkringstagare. Dess beroende av vissa typer av liv- och livränteförsäkring är uppenbart men behöver närmare klargöras. Andra former av försäkring medföra litet eller intet sparande.

3. Bolagens sparande är naturligtvis svårt att kvantitativt precisera. Även siffror med stora felmarginaler ha emellertid intresse.

4. Omfattningen av det offentliga sparandet bör kunna i tillräcklig grad preciseras. Men det kräver en speciell bearbetning av budgetsiffror, avskrivningar vid de affärsdrivande verken m. m.

IV. *Sparmotiven.* För den ekonomiska och sociala politiken är kännedom om skälen, *varför* människor spara av stor betydelse. För olika yrken kunna motiven vara olika. I vilken omfattning är sparandet bland företagare och bland löntagare utan väsentlig företagspension beroende på en önskan att trygga ålderdomen? Hur skulle t. ex. en allmän pensionsförsäkring inverka på sparandet? Svaret på sådana frågor kan få betydelse för frågan om en eventuell fondbildning vid pensionsförsäkringen.

Andra frågor, som det vore önskvärt att få belysta — eventuellt genom sociologiska intensivundersökningar — äro vilken verkan erfarenheterna av penningvärdets fall och farhågorna för framtida inflation ha på *olika slag* av sparande. Reagera olika grupper av sparare olika härvidlag?

Det s. k. målsparandet samt sparande för betalning av en redan förvärvad sak — villa, bil etc. — spela förmodligen stor roll, kanske en växande roll bland löntagarna. Kan det befaras, att nuvarande former för statlig och kommunal finansiering av bostadsbyggandet medföra en reduktion av detta sparande för bostadsändamål?

Motiven för bolagens under de senaste femton åren troligen starkt ökade sparande, sambandet med behovet av medel för företagets utveckling och stärkt likviditet å ena sidan samt med den fria avskrivningsrätten och den höga dubbelbeskattningen å andra sidan kunna förmodligen i någon mån belysas.

Vi ha här ovan mycket kort exemplifierat vad slags upplysningar vi anse, att en utredning rörande sparandets struktur i vårt land skulle kunna ge och motiverat, varför vi anse denna belysning önskvärd. Det kan ej väntas, att den i följd igångsatta utredningen rörande möjligheten att förena fast penningvärde med full sysselsättning skall ägna så stor uppmärksamhet åt sparandets struktur, att denna blir i möjlig mån klarlagd.

För att ej försena denna betydelsefulla utredning torde vara lämpligt att belysningen av sparandets struktur anförtros åt särskilda sakkunniga, som emellertid böra arbeta i nära kontakt med penningvärdeutredningen.

Med hänvisning till ovanstående hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning rörande sparandets struktur, omfattning och motiv, i avsikt att underlätta en ekonomisk politik, som på lång sikt befrämjar det frivilliga sparandet och undviker att hämma detsamma.

Stockholm den 26 januari 1952.

Bertil Ohlin.

Wald. Svensson.

Per Johnsson
i Kastanjegården.

Bertil von Friesen.

Manne Ståhl.

Ragnhild Sandström.

Rudolf Boman
i Kieryd.

Sven Wedén.
